

Vikingerne bankede det danske sprog ind i briterne

Engelske udtryk bliver ofte beskyldt for at snige sig ind i det danske sprog, men faktisk er det lige omvendt. England er overstrøet med danske ord og stednavne.

HISTORIE

Af Jesper Bech Pedersen

jbpe@berlingskemedi.dk

VIKINGER: Hvis du går og irriterer dig over, hvordan engelske låneord erstatter gode, danske vendinger, så er her lidt at trøste dig med: Vi gjorde det ved dem først.

Tag for eksempel sætningen her:

My husband cut the cake with a knife. (oversættelse: min mand skar kagen med en kniv)

Den sætning er næsten lige så dansk, som den er engelsk. Husband kommer nemlig af det danske husbonde, cake kommer af kage, og knive kommer af kniv.

Mange hundrede - måske over tusinde - ord i den engelske ordbog har sine rødder i det danske sprog, fortæller Sten Vikner, der er lektor i engelsk ved Aarhus Universitets Institut for Æstetik og Kommunikation.

»Det er svært at give et præcist antal, men der er mange. Og det interessante er, at det er nogle meget grundlæggende ord. For eksempel de personlige stednavne som they, them og there. De stammer fra det danske de, dem og deres. Det er meget usædvanligt, og det viser, at det danske sprog har været massivt til stede i den engelske historie,« forklarer Sten Vikner.

Han tilføjer, at det vil være mere korrekt at sige, at engelsk er blevet påvirket af oldnordisk. Man skal nemlig helt tilbage til vikingerne for at finde årsagen til, at mange ord i den engelske ordbog har skandinaviske rødder.

Plyndre først - så erobre

Den skandinaviske sprogindflydelse startede for rundt regnet 1.200 år siden. Nærmere bestemt i 793, hvor et vikingetog landede på øen Lindisfarne ved den britiske østkyst.

Vikingerne kom ikke for at feriere, hvad munkene i øens kloster snart måtte sande. Uden andet end korsets tegn til at forsvare sig mod de krigerske nordboere blev munkene hugget ned og klostret plyndret.

Det blev starten på en lang række plyndringstogter mod de engelske kyster, og fra midten af 800-tallet begyndte vikingerne også at bosætte områder i England.

Den engelske by York - oprindelig Jorvik - var vikingernes hovedsæde, og her holder man stadig traditionerne i hævd med årlige vikingemarkeder. Byen er også hjemsted for et stort vikingemuseum, og går man en tur i byens gader vil man se, at mange af dem ender på Gate. Det betyder ikke port, men er derimod en direkte oversættelse af det danske gade. Foto: Iris/Scanpix

»På det tidspunkt bestod England af fire større kongeriger og tre mindre, som lå i indbyrdes strid med hinanden. Så der var ikke en fælles, stærk kongemagt, som kunne stille meget op over for vikingerne,« forklarer Jeanette Varberg, der er museumsinspektør på Moesgaard Museum ved Aarhus.

Det drog vikingerne fordel af, da de i 860'erne landede det, der i de engelske kilder bliver beskrevet som »The Great Heathen Army« - den store hedenske hær.

Gennem en periode på cirka 10 år erobrede vikingehæren store områder, og det førte i sidste ende til oprettelsen af det såkaldte Danelagen. Et dansk kontrolleret område, der strakte sig over cirka en tredjedel af det nuværende England.

Danelagen eksisterede i små 200 år, indtil normannerne invaderede landet i 1066.

Sporene er stadig tydelige

Selv i dag, et årtusinde senere, har tidens tand ikke kunnet udvisket danernes indflydelse. Overalt i det gamle Danelagen bærer byer og stednavne præg af dansk.

Det var her, det hele startede. I 793 plyndrede vikinger det engelske kloster, Lindisfarne, hvis ruiner stadig består. Det rige bytte tiltrak mange langskibe over Nordsøen, og fra cirka 850 begyndte vikingerne at erobre land og bosætte sig i England. Det blev de ved med i 200 år. Foto: Iris/Scanpix

»Hvis man ser på et kort over England, så ender mange af byerne på »by« i det område, der tidligere var Danelagen. Eksempelvis Derby og Grimsby. I samme område er der også mange byer, der ender på toft, ligesom vi i Danmark har Ebeltoft. Mange steder hedder også noget med kirk, som kommer af kirke,« fortæller Sten Vikner.

Da vikingerne kom til England gjorde de byen York til deres hovedsæde. Byen stam-

mer helt tilbage fra romernes tid og hed noget helt andet, da vikingerne ankom. De døbte byen Jorvik, som på oldnordisk betyder hestevig. Med tiden blev Jorvik trukket sammen til York, og det hedder byen stadig den dag i dag. Dermed har vikingerne faktisk indirekte været med til at navngive en af verdens største byer, nemlig New York.

Går man en tur i York er gadenavnene fulde af spor fra vikingernes tid. Eksempelvis

kan man finde Swinegate, som var den gade, hvor man oprindeligt holdt svin.

»Yorker fuld af danske stedsbetegnelser, men man skal vide, hvad man skal kigge efter. På engelsk betyder gate jo port. Men i York kommer gate af det danske gade (på oldnordisk; gata, red), så Castlegate betyder ikke slotspøt, men derimod slotsgade,« forklarer Sten Vikner.

Tager man derimod til London, som ikke var en del

EKSEMPLER

ENGELSKE ORD DER

■ To die - at dø. (Det oprindelige engelske ord for at dø var faktisk »starve«, men det ord blev fortrængt af det danske ord dø. I stedet betyder »to starve« nu at sulte)

■ To take - at tage

■ Cake - kage

■ Skin - hud/skind

■ again - igen

■ sky - sky (englænderne bruger ordet for himmel og ikke en sky, som de kalder for cloud. Men ordet sky stammer ikke desto mindre fra dansk.)

■ En god tommelfingerregel er i øvrigt, at alle ord på engelsk, der starter med en sk-lyd, er låneord. Mange har skandinavisk oprindelse, men nogle er latinske. Eksempelvis school.

■ Skirt (læg mærke til, at det starter med sk) er et andet eksempel på et ord, der er kommet til fra Danmark. Det blev oprindeligt brugt om de lange kjortler, vikingerne gik i. Sidenhen ændrede det karakter til at beskrive en nederdel, og på et tidspunkt tog danskerne såmænd det engelske skirt tilbage og omdøbte det til skørt.

af Danelagen, så betyder gate ikke gade, men port. Eksempelvis ligger metrostationen Aldgate på det sted, hvor en gammel byport i sin tid blev rejst af romerne.

»Man skal vide, hvad man skal kigge efter, men så er der til gengæld også spor efter danerne alle vegne i det, der engang var Danelagen og i det engelske sprog generelt,« konkluderer Sten Vikner.